

QUESTIONS OBERTES

CRÈDITS PER A L'ESPERIT

En algun país s'ha estudiat un projecte ple d'interès: l'establiment d'un banc que financés les creacions de l'esperit, en arts plàstiques, música i literatura. És parteix de la base que l'escriptor, el pintor o el músic poden tenir una idea que suposa un valor, però que no els és possible de realitzar per falta de suport econòmic. El valor comentat no es calcula únicament de cara a guanys immaterials, sinó que es té en compte que els llibres, les exposicions i les partitures poden restituir una inversió inicial i produir beneficis. Aleshores, tota l'operació es planteja com si es tractés d'un crèdit bancari: i entra en joc un sistema de garanties: quan els assessors tècnics han informat favorablement, fan de fiadors (a canvi de l'opció sobre l'obra) organismes o persones relacionats amb ells: editorials, marxants d'art, companyies gravadores, empresaris, etc.

Es fàcil d'imaginar els riscos que comportaria aquesta imitació del món dels negocis. Fins i tot és desoladorament fàcil de fer-hi una mica de broma, però tampoc no costa gens de semiar les possibilitats que ofereix. Serviria, qui sap si amb regularitat i eficiència, per a encarrilar ajuts superiors, mecenesats i iniciatives de mena diversa. En països en les condicions del nostre — i en el cas concret de les lletres — potser ajudaria a comptar amb uns quants escriptors professionals a fugir de l'absurd que suposa tenir una indústria editorial recolzada en escriptors que escriuen fora d'hores, a base de llevar-se aviat i d'anar a dormir

tard i d'aprofitar els diumenges. No crec en l'eficàcia profunda d'una indústria editorial que es refil, amb tanta desproporció, de les traduccions. Vindrà un moment que haurem de fer el que fan els altres països: publicar de preferència les obres d'autors autòctons. Però caldrà que aquests sobreviuen en espera del moment ideal i, a falta d'altres institucions protectores, l'instint de conservació ens n'haurà de dictar d'altres. —PERE CALDERS.

ELS LLIBRES

POESIA

ESCRITURA DE CINQ POEMES, de J. V. Foix. Col·lecció «Besties de dia».

Per començar podríem dir que la poesia de J. V. Foix és, sovint, una unió en un puntatge d'èssers i coses brutes. Cada poema és una evocació — en el sentit complet de la paraula —, en la qual els éssers i les coses són el mateix, quant a signe, que els veus del poeta; i l'entel·ligible que s'hi endevia és un espècimen de l'esperit, fins i tot un conjuguement, el Ser d'una vivència. A la seva poesia, la realitat és embretada, o sigui, és portada més enllà i més enllà de la seva objectivitat material, fins a bastardir-la, i fins a ésser substituïda en l'acció. Per aquest motiu se'ns lliça un món transformat, turbolat, que és més universal que mai perquè ha arribat a veure el mateix i l'altre d'altre: que és de bastant i allò que era és altres coses/veïnies simultàniament, esmentant-se i secundant-se en la combinació.

L'algúnia que porta a aquesta realitat no és pas inventada d'ara, sinó que és ja una componenta pretesa coneguda de tothom,

puix que, tanmateix, no solament és la creació en el moment, ans també és la que alhora el secret del símbol i la que és viva o la sensibilitat vege que d'indata una creïbles, obres que l'adquiri i la col·lecti i una s'indisponeix la veu. És, doncs, de l'home més vital i assente del món conceptual. Passa que aquesta veu una comuna pla que aquesta poesia pot fer-se'n més conceptual. I és asínt i per això que la trobem a punt d'ésser una comuna, simplement econòmica, i després, no pas altra, opció.

La poesia es desdoblava en un joc de resonances sensibles i intel·lectuals. Aquesta sensació i aquesta associació mai no poden lliar-se no bé com quan els poetes i les veus mateixes creïbles i la sensibilitat i del símbol, llarg de la línia estètica, però dominada la línia del poeta.

El joc poètic de Foix s'ha esmentat encara en aquesta tendència que podem dir: es comprèn el mateix món d'un és el veu «que convulsi de nit». És ha un certament de les coses que volentes, torçades vives, en una altra línia i en un saber que l'indolència opina del subconscient: «de nit la clau». El poeta és entristit d'aparences, i l'esperit s'hi expressa.

La transmutació operada pel d'un bonic, veu l'indolència més immediata de l'altre pot sensibilitat l'habitud més conceptual, i encara pot expressar la vivència del món mateix de la poesia. Foix era havia donat mestres de tot això a l'estela d'un poeta. Per exemple, hi situàvem dels dos aspectes esmentats primerament, aquell poema en prosa que comença: «Ja els bonnytes...», en el qual contrasta la descripció d'unes perrones a la pluja amb l'habitud poètica que la de la línia trenada pel puntatge que ens sensibilita els conceptes del Miquel i de l'habitud de l'instint. Alhora, tenim molt de la vivència del món mateix de la poesia, de cinc poemes, procedents d'aquell llibre ja dit, que esmentem i publicats en el seu context.

Aquella poesia hi ha estat més simplement exposada. A què més l'ha s'ensota l'acció el Narrador. El que presenta el puntatge que primer el poeta, i una el mostra des del context més obertament recitat, més conceptualment recitat, error d'ésser altre, que tota la naturalitat, pel poeta, el qual establir el diàleg amb el poeta evocant, és a dir, crida a compartir i a dir i a respondre. Fins que el poeta és se'n va, llibre de la deus del seu sentit i de la seva intenció.

Des puja d'acció en un primer moment a la poesia de Foix: ha hem dit el començament. Ara: en penso que ha quedat ben clar

homes rigorosament actuals. També és un llibre il·lustrat, com els altres dos que han estat aquest comentari, però no pas amb fotoco o litografies, sinó amb fotografies, i amb dibuixos d'en Cossé. Aquí il·lustrar vol dir encara més: reforçar, recalcar, fins i tot demostrar. Malgrat tot, la part fonamental, el rovell de l'ou del llibre, sense el qual no hi hauria ben bé llibre, és el text literari, del qual és autor Josep M. Espinàs. És a dir, una generació establida s'enfronta, en una nova aparellament llengua de l'enfortiment — amb la nostra capital. Aquesta gent, Oriol Maspons, Cossé i Espinàs, van néixer l'any 1928 el primer, i l'any 1927 els altres dos. L'Editorial Lumen també ha fet la seva sortida a la nostra època, i són ben de recordar els seus llibrets-àlbum dedicats a Cossé, i de la Costa Brava i els magnífics llibres infantils il·lustrats, entre els els dedicats al Topò. Amb Aitzò també és Serenitat. La Lumen ens ofereix un motiu nou de reflexió i un encoratjament a fer imaginacions i creacions. El llibre té un aspecte seriós i correcte, però el text i les il·lustracions no són sinó una cosa al·lucinant. Així, doncs, diríem que és el resultat d'un desig inextinguible, però metòdicament satisfet, de dir determinades coses, no gens corrents ni senyals, de la manera més natural del món, que és la manera que cal perquè la gent entengui les coses. I bé: l'encantat i la transcendència de les coses d'una manera molt, si resulta que la gent les entén.

Els autors, com de la joventut, han trobat allò que ells creuen que no es troba habitualment en una guia més o menys turística de la ciutat, i afirmen també, com per contrari, la possible minimització de propòsits que es podria desprendre de la fórmula anterior, que són una apassionada de la veritat. I aquesta posició és el que interessa. Perquè, en primer lloc, és una posició adequada a l'època, i perquè intel·lectualment, combinada amb la intel·ligència, pot produir resultats de molt bona mena, com, per exemple, l'encontre amb una ideologia coherent, real, arrelada, o bé pot produir un llibre, o bé el treballatge d'una acció.

Potser per això, aquests textos, aquestes imatges, aquesta dibuixos patètics i estíms, fan pensar i fan patir: fan pensar en el temps que ens passa i ens fan patir al temps que som. —JOAN TRIADÓ

L. Ben segur que, d'aquest llibre, en veurien d'altres edicions. Ja cal que almenys hem de veure a l'obra el text, perquè, que ha servit amb moltes errades.

Una de les il·lustracions de Pla-Barbera per al llibre de J. V. Foix.

de seqüència que, tot i que el poema pugui tenir l'origen en l'incident més real i immediat, es tracta d'una ocasió meravellosa. És la expressió d'una violència poètica. En excelsion-ho s'ha produït molt sovint: el resultat és la dissociació de la unitat de l'objecte poètic en allò que té sempre de dialèctic múltiple. Però l'acció meravellosa, molt probablement lligada al verb, calia que fos costada — i així ho pleneja Foix — a la imaginació de l'espectador i només intruïda als seus ulls per la presència i la unitat dels altres. Així era s'imaginava la representació.

Excelsion-ho de cinc poemes és el primer volum de la col·lecció «Focuts de dia». L'encapçalat un poema de Felip Cal, en el qual ens expressa un intel·ligent i esperanzador propòsit de la col·lecció. — JAUME VALLETONA.

ASSAIG

I ELS CATALANS TAMBE. Premi Josep Yserri 1964, per Miquel Artamay. Biblioteca Selecta. Barcelona 1965.

Es troben nombrosos que tenen meditat i minuciosament s'observa que hem emprat quasi sobre la realitat catalana colpeja la nostra devota i expectant i ambivalentment ens oposat. Amb quinze febletes hem llegit els notabilíssims Fuster i Cerdà, abocats a una gran societat que volen o senten nostros. Per això és el llibre de Miquel Artamay, del·lencadament escrit des del punt de vista territorial, en constituir un excitant poderós. Numés que, de meditaciones sobre els catalans «estrictes» i sense sortir del període crític de la postguerra, ja en tenim diverses, i algunes, hi entaquem a no d'acord, entants. Cerdà, Vicenç Vives i Fuster Moru en primer terme, i també Bonifà, Xurriopau, Serra Moret, Abella, Males Espinós, Piusa Ballester i Guàrdia, per no esmentar així els més coneguts. Sembla que Miquel Artamay, que ha tingut la perfortuna iusticia de ser presenciat al tema sobre el qual després pot ja fer-sec llibre de Fuster i Cerdà, hauria horgut de sentir la preña d'estructurar el seu

en alguna direcció investigativa no explorada encara açí, per exemple — i és només una entre moltes —: ¿Sabem, de debò, sense remordiments, què és una ètica, aquesta ètica col·lectiva que sabem, creia, agostar i mor? O d'aver intenció d'emprendre la exploració de les línies de la mètica estudiada que tenim — Cerdà, Vives —, tenen «intruïda» per l'adlocament, des d'una rigorosa teoria de l'home i de la història. Artamay, però, ha seguit «intruïda» el seu llibre de un parer de reflexions ètiques, sociològiques, històriques, polítiques, psicològiques i tot el que vulguen, prestigiat per algunes anàlisis notables, ús d'una de text en text per les seqüències intètives, però ancorat, per dir-ho d'alguna manera, en les bases transaccionalment novetats.

Segons que el mateix assaig, el seu disseny ha estat de «aportar l'entendement d'un assaig amb la descripció d'una realitat». El seu mètode, «assaig» la caracteritzat que la Vicenç Vives dels catalans amb la de Fuster, tot completant-les ambdues. En realitat, el llibre no «assaig» res — Fuster el abandonat de seqüència — i es mostra totalment obsequiat en la interpretació històrica, sociològica i psicològica, pel Vicenç de la **Nació de Catalunya**, sobretot en allò que té de més discutible, els assaigs caracterològics de Piusa Ballester, que Vicenç adopta. També de l'eco d'una intenció — la del Cerdà d'**Elts altres catalans** — allò que tenen tots els moments del llibre, en la revisió del parer de substituïda pel projecte de futur. Vicenç, retorpat en la crítica que formula els «defectes» catalans pel Guàrdia de **La península insubornada**, inspira l'edició que destina els catalans «estrictes». Cerdà li suporta certa desconfiança i algunes novetats reserves pel que fa als «assaig» catalans. A la primera part del llibre, i sobre aquest estat de consciència, encara ens capítols d'història crítica on s'establix la tesi que Catalunya «no intenta formar res a part al sols treure res a Espanya entesa com a unitat». I després, després diverses anàlisis caracterològiques, de vegades lògiques, de vegades opades, segons com caracterològiques, sobre les «conciències de l'ètica», entant, sobretot, crític i també completament als «assaig» psicològics de Vicenç-Piusa Ballester. De seguida continua amb una anàlisi testimonial, probablement el millor del llibre, sobre el complex i reaccionat de la Catalunya d'ara, on, seguint l'exemple i en part el de Cerdà, però amb una major preocupació explicativa, assaig quasi a estones lliga etapes del nostre burgle mitjà. Aquesta testimonialitat, fruit d'experiències vivides i no d'observacions llibresques, revela un bon observador i, més que a l'assolir, a

62

edicions 62

A més d'altres llibres que anuncia en aquest mateix número de «Serra d'Or», acaba de publicar les següents

NOVETATS

llibres a l'abast

ASSAIGS IMPOPULARS
per Bertrand Russell

CIBERNÈTICA I SOCIETAT
per Norbert Wiener
Pròleg de Miquel Masriera

LA MÍSTICA DE LA FEMINITAT
per Betty Friedan
Volum I. El problema no plantejat
Volum II. Un nou pla de vida

biblioteca
pensament
cristià

ESGLÉSIA I SOCIETAT ECONÒMICA
per JEAN-YVES CALVES
per Jean-Yves Calves

col·lecció 'el balanci'

La visió del món dels grans novel·listes contemporanis

HEINRICH BÖLL. El pa dels anys joves

col·lecció 'el trapezi'

La literatura moderna i adequada als nostres temps que la joventut reclama

HOWARD FAST. Espàrtac

DISTRIBUÏDORA IPAC

Batlé, 18 Barcelona-80 T. 245.54.23